

“ Her er du nødt til at fordybe

KONCENTRATION. Tyske Daniel Samanns (øverst til venstre) har arbejdet som pressefotograf i flere årtier, før han helligede sig den mere langsomme teknik vådkollodium. Øverst til højre har Klaus Hjuler iført sig sit bedste western-outfit, inden han skal fotografere med fototeknikken fra 1851. Workshopdeltagerne (nederst tv.) holder nøje øje med fotograf Daniel Samanns, inden de selv skal arbejde med teknikken vådkollodium. Foto: Emma Sejersen

dig, slukke din mobiltelefon

Midt i en instagramtid er hundrede år gamle fototeknikker blevet moderne igen. I et kælderlokale bag Kongens Have brugte amatør-entusiaster en forårsweekend på at bevæge sig ind i fortiden i mørkekammerets rødlige skær.

JOHAN VARNING
BENDTSEN

Luften af æter fylder næseborene, mens dryp i kinesisk vandtorturtempo rammer bunden af en sort plastikbakke *made in Germany*.

Udenfor er foråret ved at kaste sig over det indre København, men i mørkekammerets rødlige skær i en kælder bag Kongens Have står tiden stille. Næsten i hvert fald.

Den tyske fotograf Daniel Samanns puster en sølvlok væk fra øjnene, mens han i dyb koncentration klargør et sølvnitratbad. Han ligner en gal videnskabsmand, men arbejder med en michelin-koks akkuratse.

Rundt om den berlinske excentriker står fire fotodisciple og følger hver eneste af hans bevægelser nøje. Workshop-deltagerne har i halvandet døgn lært om kemiske processer og ældgamle kameraers følsomhed, og om lidt skal de selv gentage processen.

»Man føler sig som en hel lille alky-mist«, hvisker deltager Rikke Raarup begejstret til sin sidemand i samme øjeblik, som Daniel Samanns vender sig om og løfter en formanende pegefinger:

»Be caaaaareful. Ryster I glaspladen, ryster I jer selv. Det er hjertekirurgi, det her!«

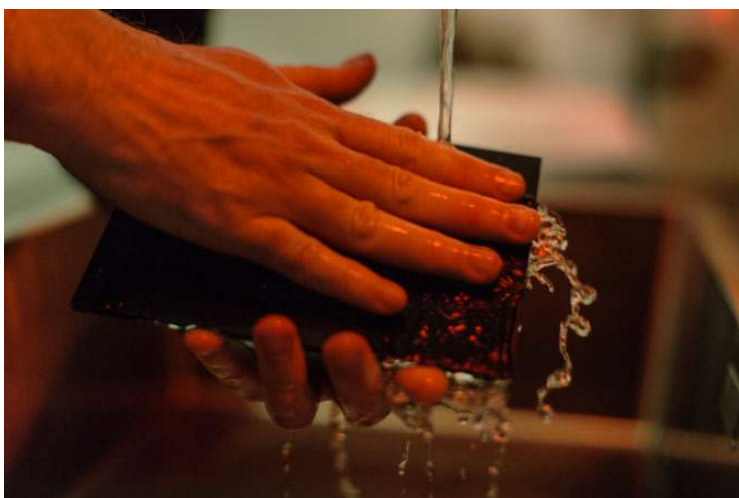
De fire deltagere på weekendens workshop er her for at forstå og beherske en af verdens allerældste fototeknikker, såkaldt vådkollodium.

Teknikken stammer fra 1851 og involverer blandt andet sølvnitratbad, kemikalier med advarsler på flaskerne og et mere end 100 år gammelt storformatkamera i lyst træ. Og så er processen langsom. På den gode måde.

»Det sætter tiden fuldstændigt i stå. Vi er så langt fra det hurtige og moderne og digitale, som vi overhovedet kan komme. Det er foto-mindfulness«, siger en anden deltager, Mikkel Falkenberg, mens de mørke glasplader, som i løbet af eftermiddagen skal udvikle sig til portrætbilleder a la dem, man ville kun- ▶

OLD SCHOOL. Fotografen Daniel Samanns storformatkamera er 100 år gammelt. Teknikken, han bruger, er fra 1851. Klaus Hjuler kommer til syne på den sorte glasplade. Billedet er taget i 2018, men ligner noget, der kunne være blevet taget for 150 år siden. Foto: Emma Sejersen

ne finde på Billy the Kids tid, pudses færdigt.

47-årige Falkenberg har ventet længe på muligheden for at prøve kræfter med teknikken, som han har nørdet på det teoretiske plan længe.

»Jeg har glædet mig til det her i 20 år! Faktisk prøvede jeg at arrangere en lignende workshop for en del år siden, men dengang var der simpelt hen ikke nok, der gik op i det. Jeg kunne opstøve to interesserede i hele landet, og det var ikke nok til at hive en udenlandsk fotograf til Danmark, så jeg opgav. Men så opstod muligheden pludselig her«, siger han.

Mikkel Falkenberg er – ligesom flere af de andre workshopdeltagere – ivrig

amatørfotograf. Han elsker det gamle udstyr, de kemiske processer og produktets umiddelbarhed, som han mener stort set er forsvundet ud af moderne fotografi.

»I dag tager folk jo 200 billeder og går hjem og bruger 12 timer på at efterbehandle dem i Photoshop eller lægge forskellige filtre ned over. Alt skal være overperfekt. Men den her teknik anerkender det uperfekte. Du kan ikke retouchere alt muligt væk, og fejlene bliver i stedet opfattet som det, der gør billedet unikt. Den modreaktion og ærlighed kan jeg godt lide«, siger han.

Tiltrængt langsommelighed
Daniel Samanns har nu iført sig rødt for-

klæde og hvide engangshandsker. Og selv om en af deltagerne vittigt spørger, om han skal til at forberede julemiddagen, er legen med kemikalier ikke kun for sjov.

»Hvis I får det på tøjet, kan I lige så godt smide det ud, så tænk jer om«, siger tyskeren bestemt og ser hen på Lene Grinde, som nikker.

Hun ejer det kombinerede galleri og fotostudie The Photoscope, som lægger lokaler til weekendens workshop, og med sin konservatorbaggrund har hun godt styr på kemien og processerne under overfladen.

Lene Grinde har altid været fascineret af fotografiet i en historisk kontekst, og derfor er hun også overordentligt begej-

FINPUDSNING.

En stor del af workshoppen foregår i mørkekammerets rødlige skær.

Foto: Emma Sejersen

stret for, at de gamle fototeknikker har fået en revival de senere år.

»Folk er blevet meget mere nysgerrige over for de her teknikker, og mange siger til mig, at de føler sig fortabte i telefonen og det digitale univers. De længes efter at stå med noget i hænderne igen: at gå ind i mørkekammeret med de forskellige væsker og materialer. De søger tilbage til det håndværksmæssige og til de teknikker, hvor du rent faktisk mærker processen«, siger hun.

Interessen for oprindeligt fotografi afspejles også i udbuddet af kurser og workshops, og er man på forhånd fortrolig med teknikkerne, kan man flere steder i landet leje sig ind i et mørkekammer. I 2015 vandt den danske fotograf

Emil Ryge desuden den åbne klasse ved Årets Pressefoto for en våd kolloidum-serie fra Tønder Festival.

Han fremhævede langsomheden – »at trække hastigheden ud af fotografiet« – som en af teknikens særegne styrker.

Netop tempoet i processen, eller mangel på samme, er også hovedårsagen til, at Jens Lyk-Jensen er mødt op i dag.

Han har fotograferet med storformat i mange år og eksperimenteret med forskellige teknikker, men nu har han taget skridtet videre. »Eller endnu længere tilbage«, som han siger.

»Det handler grundlæggende om, at fotografi ikke bare er noget, man tager, men noget, man laver. I den digitale tidsalder trykker vi bare enkelt gang på telefonen eller kameraet, men vi forholder os ikke til processerne bag billederne. Det gør man her, hvor fotografiet bare er afslutningen på processen«, siger han.

»Og så er du til stede på en helt anden måde. Du kan ikke lave noget andet samtidig, du er nødt til at fordybe dig, slukke din mobiltelefon og gøre det fuldt og helt. Det tror jeg, man har brug for i forhold til alt det andet, der sker i hverdagen, og den hektiske måde, mange af os lever på.«

Husk at trække vejret

Udenfor passerer en kondiløbers underben forbi, men ingen af deltagerne ænser det. Den dæmpede sitar-musik fra det tilstødende lokale blander sig med kemikalieduftene, og Daniel Samanns løfter blikket og ser rundt på deltagerne, hvis opmærksomme øjne er mindre end 30 centimeter fra hans egne.

»Cooooome closer. Men husk at trække vejret, ikke?!«

På behørig afstand af hverdagens multitasking og second screening hælder deltagerne nu kolloidum-blandingen over de fintslæbne glasplader, der balanceres næsten vandret på fingerspidserne. Måden, den ethanol- og æterholdige væske fordeler sig ud over pladen på, vil kunne aflæses som svage konturer i det endelige billede.

Uanset hvor meget umage deltagerne gør sig, er de nødt til at holde på glaspladens hjørne undervejs. På den måde sætter de hver især deres aftryk på det senere portræt. En mørk plet i det ene hjørne, der umiddelbart kunne opfattes som en fejl. Men ikke her.

»Vi prøver at favne de fejl, der jo uundgåeligt kommer. Det er ikke fejl, men personlige kendetegn. Man kan godt se det som en modreaktion mod selfies og filtre og den generelle perfektionsfiksering i samfundet. Når den dominerer, forsvinder kreativiteten også. Men vi udvider definitionen på, hvad der er perfekt, og det, tror jeg, tiltaler mange mennesker«, fortæller Lene Grinde og suppleres af Jens Lyk-Jensen:

»Måske skal vi også spørge os selv om, hvorvidt det rent faktisk er det perfekte, vi søger? Når jeg ser på et andet menneske, så er det jo også det uperfekte, jeg ser. Vi har modermærker, og alle de her små kendetegn, som nogen ville re-

touchere væk, men som træder tydeligt frem her. Det er jo en del af dem, vi er. Det er en måde at acceptere fejl på.

Tilbage i mørkekammeret bliver glaspladerne badet i sølvnitrat. Få minutter senere har de udviklet den nødvendige lysfølsomhed, og den første plade kan nu placeres i det 100 år gamle trækamera i det tilstødende lokale.

Ruderne blendes, og dagens første model, Klaus Hjulær, ifører sig sin hat og tager plads i det blændende skær fra den kunstige lyskilde.

»Don't move, Klaus. Don't, don't, don't move!«, siger Daniel Samanns, mens kameraet justeres.

Og så. 15 sekunders absolut stilhed. Alle holder vejret, og Klaus holder ansigtsskær udtrykket.

»Sooo, now you can relax. Men vi er nødt til at skynde os«, siger Samanns.

Billedet er taget, Klaus puster ud, og nu skal det gå stærkt. Ind i mørkekammeret, ned i fremkaldervæskens, op og ud igen. Nu skal pladen en tur i fikserbadet. Det overskydende sølvnitrat forsvinder, og langsomt, for hver gang væsken bølger dovent hen over den mørke glasplade, træder konturerne af Klaus tydeligere og tydeligere frem.

»Åh.« »Wooow.« »Hold kæft, hvor er det fedt. Det er jo næsten som at være med til en fødsel. Og hvor ser du sej ud, Klaus«, lyder reaktionerne rundt om bordet. »Du ligner jo Billy the Kid.«

Portrættet er i sine sorte, hvide og brune nuancer som taget ud af en 150 gammel skuddel i Midtvesten. Præcis som Klaus, der er »skabsboy« og leger med sortkrudt i fritiden, havde drømt om.

»Det er fantastisk at se sig selv komme til syne på den her måde. Jeg har drømt om at se mig selv på den her måde, siden jeg var teenager og så western-film og dyrkede Jesse James og de andre legendariske sheriffer og røvere. De her gammeldags billeder er en anderledes og for mig meget fascinerende indgang til verdenshistorien«, siger han.

Hvis HBO-serien 'Westworld' blev til virkelighed, ville Klaus Hjulær stå forrest i køen, fortæller han og finder telefonen frem. Han scroller gennem billeder fra sidste sommer, hvor han iklædte sig fuld cowboy-mundering og kørte til Sverige for at dyrke *living history* i en til lejligheden indrettet western-landsby. Mad over bål og en lille én i saloonen, fortæller han grinende.

»Jeg jagter hele tiden oplevelsen af, hvordan det var at leve dengang. At sanse det historiske, ligesom man også gør her. Lugten af æteren og det langsomme tempo. Jeg vil gerne se, lytte, dufte og gøre tingene, som man gjorde på den tid. Og pludselig er jeg nu ham på fotografiet. Man producerer sig selv i en anden historisk tid, og det er helt vildt fascinerende.«

På jagt efter essensen

Nu er første portræt i hus, og selv om klokken er 14.30, bliver frokostpausen, på deltagerens initiativ, udsendt på ubestemt tid.

FAKTA

Gamle fototeknikker

Cyanotypi, også kendt som blåtryk, stammer fra 1842. Det skabes ved, at papir imprægneres med forskellige kemikalier og eksponeres og fremkaldes i vand.

Ambrotypi, skabt med teknikken vådkolloidium fra 1851, er et billede i varme, sort-hvide toner, som laves på glas.

Indtil nu har Daniel Samanns, eller »den berlinske Miraculix«, som en deltager døbte ham tidligere på dagen, jongleret med materialer og væsker, men nu vil de fire entusiastiske amatører selv.

Og det giver tyskeren tid til en tiltrængt filterløs cigaret.

Samanns' karriere tog sin begyndelse som fotoassistent for modefotografer, og sidenhen blev han autodidakt pressefotograf på en række af Tysklands største udgivelser. Die Welt, Bild, Focus, blandt andet.

Men efter 20 år i en branche, hvor tiden blev stadig mere knap, lønnen dårligere og han pludselig fandt sig selv »foruroligende tæt på de 50«, valgte han at skifte spor.

»Som jeg ser det, er pressefotografi som profession så godt som død i vores moderne verden. Digitaliseringen og et presset marked har gjort det uinteressant. Og når du har lavet de samme ting 100 gange, så holder det op med at være sjovt. Det er jo altid de samme sportsbegivenheder, politikere og trafikuheld, man fotograferer. Det er bare personer, der bliver skiftet ud.«

Derfor købte han i 2011 et gammelt storformatstrækamera og begyndte at eksperimentere i hjemmet i Berlin.

»Men som du kan se, er der ikke plads til pauser i den her proces, og da en arbejdsgiver en dag ringede og sagde, jeg skulle skynde mig i lufthavnen og på opgave, mens jeg sad med fingrene i sølvnitratbadet, var jeg nødt til at vælge. Så jeg spurgte mig selv: Hvad gør dig egentlig glad?«

Det gjorde glaspladeportrætterne, og siden har Daniel Samanns arbejdet overalt i verden med billederne. Fotografieret, udstillet og afholdt workshops. Og fået en anden ro i sit liv.

»Altså, vi lever i en tid, hvor vi betaler med plastikkort i plastikmaskiner og får en robot i røret, når vi ringer til nogen. Og i U-Bahn sidder alle og glør ned i deres telefoner. Men jeg tror, vi har et behov for, at det nære, det intime og det uforanderlige får en revival. Vi skal være mere til stede og turde være sammen om noget. Det kan den her slags fotografi. Og det rører noget i mennesker«, siger han.

»Du kan sammenligne det med musik. I dag forbruger man bare, men det er først, hvis du sætter dig ned og virkelig lytter, at du forstår, hvad musikerne egentlig udtrykker. Der er sgu ikke nogen, der får tårer i øjnene på Spotify. Vi er nødt til at have nogle rum, der forpligter, og hvor vi ikke bare kan shuffle os igennem. Og det kan du i hvert fald ikke med vådkolloidium.«

john.bendtsen@pol.dk

KIMONO

Til stille morgener, vinterbadning eller ferie. Kimonoen i 100% øko-bomuld fås i to farver: light grey og dark grey. **Pluspris 509 kr.** Pris uden abonnement 600 kr.

Køb på politiken.dk/plus eller i Plusbutikken, Vestergade 22, Kbh K

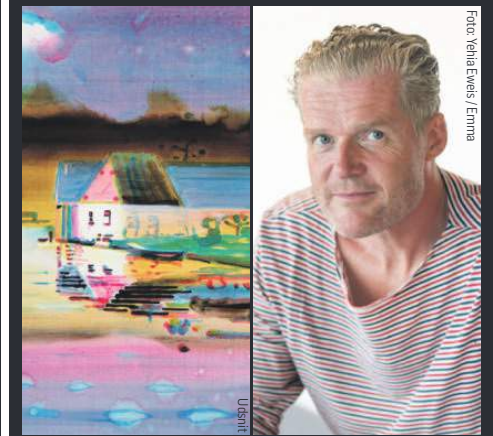
HÅNDSÆBE

One Hand Washes The Other, fra Abhati Suisse, er en naturlig mild håndsæbe. Dermatologisk testet og fri for kunstige farvestoffer. Indeholder 300 ml. **Ved køb af et produkt støtter du en månedens skolegang for en pige i Indien!**

Pluspris 190 kr. Pris uden abonnement 225 kr.

Fri fragt ved køb for min. 899 kr. Forbehold for trykfejl og udsolgt.

POLITIKEN PLUS

PROBLEMER I KUNSTEN OG I VIRKELIGHEDEN

KUNSTNER JOHN KØRNER OG KUNSTKRITIKER MATHIAS KRYGER

I sine malerier kombinerer Kørner det klassiske landskabsmaleri med en til tider brutal virkelighed i form af sociale og politiske problemer. Anmelder Mathias Kryger skriver om mødet med Kørners omfattende oeuvre i en ny stor John Kørner monografi, at han får fornemmelsen af noget utålmodigt: At kunstneren ikke opholder sig ved problemerne, "ikke drejer dem helt rundt og placerer sig selv i dem, (...) og at det politiske for alt i verden her og nu skal omsættes til æstetik, til et symbol, til noget generelt."

Vi har inviteret kunstneren og kritikeren til en snak om John Kørners mange problemer. Hvad det er for problemer og hvordan han forholder sig til dem i virkeligheden – og i sin kunst.

Mandag 7. maj kl. 19.30

Pressen, Politikens Hus, Vester Voldgade 33, porten, Kbh V

Pluspris 100 kr. Pris uden abonnement 175 kr.

Læs mere og køb billet på politiken.dk/plus under

'Arrangementer'

POLITIKEN LIVE